

An aerial photograph of a mountainous landscape in Slovenia during autumn. The scene is characterized by dense forests with trees in various shades of green, yellow, and orange. A thick layer of white mist or fog fills the valleys and lower slopes, creating a dramatic and ethereal atmosphere. In the center-right, a small cluster of buildings with red roofs is visible on a green slope. The overall lighting is soft, suggesting early morning or late afternoon.

GOZDOVI IN GOZDARSTVO SLOVENIJE

Naslov: Gozdovi in gozdarstvo Slovenije

Založnik: Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica, Ljubljana 2025

Urednik: Matjaž Čater

Uredniški zbor: Matjaž Čater, Primož Simončič

Recenzenta: Franc Batič, Andrej Breznikar

Oblikovanje: Neža Trobec

Naslovna fotografija in naslovne fotografije poglavij: Matjaž Čater

Tisk: Luart; <https://luart.si/>

Izdaja: 1. izdaja

Cena: brezplačno

Naklada: 1000

DOI 10.20315/SFS.190

Tisk publikacije je financiralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano s sredstvi Gozdnega sklada.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

630(497.4)

GOZDOVI in gozdarstvo Slovenije / [urednik Matjaž Čater ; naslovne fotografije poglavij Matjaž Čater]. - 1. izd. - Ljubljana : Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica, 2025

ISBN 978-961-6993-92-0
COBISS.SI-ID 242170371

Kazalo

9	Predgovor
13	Slovenski gozdovi
22	Slovenski gozdovi v številkah (2024)
25	Strukturne spremembe gozdnih sestojev v Sloveniji na regionalni in nacionalni ravni v zadnjih petdesetih letih
26	Uvod
27	Spremembe velikosti gozdne površine
28	Spremembe v zgradbi in drevesni sestavi gozdnih sestojev
31	Dejavniki strukturnih sprememb gozdnih sestojev
31	Okoljski dejavniki
33	Gospodarjenje z gozdovi
35	Socialno-ekonomski dejavniki
35	Zaključek
41	Gospodarjenje z gozdovi – gozdnogojitvene zvrsti v Sloveniji
44	Gozdnogojitveni sistemi
45	Golosečni način
46	Sistem zastornih sečenj
47	Sistem robnih sečenj
48	Skupinsko postopni način
49	Prebiralni način
51	Sproščena tehnika gojenja
54	Gozdnogojitveno načrtovanje
54	Gozdnogojitveni cilji
55	Ukrepi
56	Gozdnogojitveni načrt
58	Obnova
61	Znanstvena podpora sonaravnega načina gospodarjenja z gozdovi
62	Kontrolna metoda kot znanstveno utemeljeno vrednotenje uspešnosti sonaravnega gojenja gozdov
64	Pragozdni rezervati, sonaravni način gojenja in znanstvene raziskave
65	Prostorsko-časovna dinamika vrzeli in sestojna struktura
66	Ekonomski vidiki sonaravnega gojenja gozdov
68	Sonaravno gojenje v rekreacijskih in varovalnih gozdovih

68	Kritika sonaravnega gojenja gozdov
69	Združenje Pro Silva za mreženje znanja
69	Pro Silva in biotska raznolikost
70	Neavtohtone gozdne vrste
71	Ohranjanje krajine
71	Sklepi
75	Trajnostno upravljanje prostoživečih živalskih vrst
76	Uvod
77	Upravljanje rastlinojedih parklarjev
79	Upravljanje velikih zveri
81	Prihodnji izzivi
85	Varstvo gozdov in prevladujoča tveganja za gozdove
86	Poročevalsko in prognostično - diagnostična služba za gozdove
86	Zdravstveno varstvo rastlin v gozdarstvu
88	Podlubniki
88	Invazivne tujerodne vrste
89	Varstvo pred abiotskimi in biotskimi motnjami
95	Pridobivanje, trg in raba gozdnih lesnih sortimentov
96	Posek lesa v slovenskih gozdovih
97	Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji
102	Trg lesnih goriv v Sloveniji
108	Raba gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji
111	Certificirani lesni proizvodi
115	Nelesni gozdni proizvodi
120	Prihodnji izzivi
125	Organizacija in nacionalna zakonodaja slovenskega gozdarstva
127	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
128	Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)
132	Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)
132	Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani
133	Slovenski državni gozdovi (SiDG)

GOZDOVI IN GOZDARSTVO SLOVENIJE

Organizacija in nacionalna zakonodaja slovenskega gozdarstva

Damjan Oražem, Zavod za gozdove Slovenije
Primož Simončič, Gozdarski inštitut Slovenije
Damjan Južnič, Slovenski Državni Gozdovi

DOI 10.20315/SFS.190.9

Leta 1993 je po petih desetletjih zakon o gozdovih, ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije, prenesel odgovornost za gospodarjenje z gozdovi z države nazaj na njihove lastnike. Ker je gozd po slovenski ustavi tudi naravni vir za ekosistemske storitve, ki so na voljo vsem prebivalcem, je država omejila pravico absolutnega razpolaganja z njimi, podobno kot to velja za druge ključne naravne vire. Lastniki gozdov lahko po tem zakonu na primer sekajo drevje le skladno z določili gozdnogospodarskih načrtov, ki jih sprejme država po zbranih mnenjih vseh deležnikov (javna gozdarska služba, lastniki gozdov, lokalne skupnosti, nevladne organizacije ipd.). Pred redno sečnjo tako v brezplačnem postopku lastnik gozda skupaj s predstavnikom Zavoda za gozdove (ZGS) – običajno je to revirni gozdar – izbere drevje za posek in ZGS mu izda odločbo za sečnjo. Za kompenzacijo državnih omejitev gospodarjenja z lastnino, za lažje izvajanje gozdarskih predpisov ter zagotavljanje trajnostnega, sonaravnega in optimalnega delovanja ekosistemskih storitev gozdov zagotavlja država tudi brezplačno gozdnogospodarsko načrtovanje prek javne gozdarske službe, na voljo so tudi številne državne subvencije za vlaganja v gozdove. V gozdovih je za namene gospodarjenja z njimi med drugim prepovedano vnašanje kemikalij, zagotovljen je prost dostop in omejeno rekreativno nabiranje gozdnih dobrin ter čebelarstvo in lov. Čebele, ki so nujne za kmetijstvo, pridobijo v slovenskih gozdovih približno 80 % paše.

Za lažje doseganje ciljev v dialogu z državo so se lastniki gozdov nad določenim cenzusom višine katastrskega dohodka dolžni včlaniti v Kmetijsko gozdarsko zbornico (<https://www.kgzs.si>). Trenutno je v njej včlanjenih preko 90.000 ali 21 % vseh lastnikov gozdov, od skupno 112.000 članov (2023). Zbornica je nosilec certifikata PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) za Slovenijo. V to certifikatno shemo je vključenih približno 100 podjetij ter 1.300 lastnikov gozdov s 300.000 ha površine (25 % vseh gozdov), vključno z državnimi gozdovi, ki predstavljajo večino v tej shemi (2022). V certifikatni shemi FSC (Forest Stewardship Council), ki jo vodijo Slovenski državni gozdovi d.o.o., je poleg državnih gozdov vključenih več zasebnih lastnikov gozdov z gozdno posestjo skupnega obsega 25.000 ha ter 70 lesnopredelovalnih podjetij (2023). Zasebni lastniki gozdov se lahko glede na svoje interese prostovoljno združujejo v okviru zadrug in društev lastnikov gozdov. Slednja štejejo skupaj približno 4.000 članov (2023); njihova krovna organizacija, Zveza lastnikov gozdov Slovenije (<https://www.slovenski-gozdovi.org/>), združuje približno tridesetih tovrstnih društev. Večina njihovih trenutnih aktivnosti je povezanih z neproizvodnimi temami ter z nekaterimi političnimi zahtevami. Večina teh društev je nastala s pomočjo zaposlenih v ZGS.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)

Najvišji organ v državi, pristojen za pravno urejanje, razvoj in varstvo gozdov, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP; <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrano/>). Področje gozdov in gozdarstva na ministrstvu spada v Sektor za gozdarstvo v okviru Direktorata za gozdarstvo in lovstvo. Spremlja stanje gozdov in razvija sistemske rešitve za trajnostni razvoj gozdnih ekosistemov in biotske raznovrstnosti ter vseh proizvodnih, ekoloških in socialnih funkcij gozdov. Na ministrstvu sta ob ministrici/ministru dva državna sekretarja, od katerih eden pokriva področje gozdarstva.

Sektor za gozdarstvo skrbi za:

- spremljanje stanja gozdov in pripravo sistemskih rešitev na področju gozdov, gozdarstva, drevesnic in semenarstva;
- uresničevanje nacionalnega gozdnega programa preko petletnih operativnih programov za izvajanje;
- vodenje postopkov za sprejem gozdnogospodarskih načrtov;
- nadzor dela javne gozdarske službe;
- spremljavo gospodarjenja z državnimi gozdovi;
- razporejanje sredstev iz proračuna Republike Slovenije za financiranje javne gozdarske službe, vzdrževanje gozdnih cest, obnovo, nego in varstvo gozdov;
- promocijo gozdov in gozdarstva;
- spremljavo trga lesa ter nelesnih gozdnih storitev in dobrin in
- zagotavljanje uveljavitve interesov Slovenije na področju gozdov in gozdarstva na evropski in svetovni ravni.

Gozdarsko inšpekcijo izvaja Inšpekcija za gozdarstvo, ki deluje v okviru Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo (<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-kmetijstvo-gozdarstvo-lovstvo-in-ribistvo/>) in zaposluje skupaj 16 inšpektorjev. Inšpektorat je organ v sestavi MKGP.

Približno polovica slovenskih gozdov predstavlja del omrežja NATURA 2000 za varstvo redkih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. To področje - poleg varstva velikih zveri - vodi Ministrstvo za naravne vire in prostor (<https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-naravne-vire-in-prostor/>). Precejšen del operativnega dela na omenjenem področju, predvsem pripravo predlogov upravljanja z velikimi zvermi, oceno škode zavarovanih živalskih vrst in podobno, izvaja Zavod za gozdove Slovenije.

Z Zakonom o gozdovih (1993) je bila za izvajanje gozdarskih predpisov ustanovljena Javna gozdarska služba (JGS), ki jo v glavnem izvaja Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) in v manjšem obsegu Gozdarski inštitut Slovenije (GIS). Dejavnost ZGS skoraj v celoti financira proračun Republike Slovenije, storitve za uporabnike pa so tako rekoč brezplačne.

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)

Ključna institucija za izvajanje gozdarske politike je Zavod za gozdove Slovenije (<https://www.zgs.si/>), javni zavod, ki ga je 1. maja 1994 ustanovila Republika Slovenija in izvaja javno gozdarsko službo skladno s predpisi in navodili MKGP v vseh slovenskih gozdovih, ne glede na lastništvo.

Njegovo temeljno poslanstvo je ohranjanje in sonaravni razvoj slovenskih gozdov z vsemi njihovimi funkcijami za njihovo trajnostno in kakovostno gospodarjenje ter rabo, pa tudi ohranjanje narave v gozdnem prostoru v dobro sedanjega in prihodnjih rodov. ZGS opravlja naloge na podlagi približno sto zakonskih predpisov, največ na podlagi temeljnega zakona o gozdovih, pa seveda tudi zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu, zakona o ohranjanju narave in zakona o divjadi in lovstvu. ZGS spremlja stanje in razvoj gozdov, izvaja gozdarsko in lovsko načrtovanje, skrbi za gojenje in varstvo gozdov, določa drevesa za posek, usmerja gradnjo gozdnih cest in gozdnih vlak, skrbi za drevesno semensko banko, razvija zbirko podatkov o gozdovih, prevzema subvencionirana dela, spremlja Skupno kmetijsko politiko EU, svetuje lastnikom gozdov ter obvešča odločevalce in širšo javnost o stanju ter razvoju gozdov, itd. Z desetimi od dvanajst lovišči s posebnim namenom (LPN) v Sloveniji upravlja ZGS, kjer se izvajajo tako dejavnosti povezane z lovskim turizmom kot dejavnosti s področja javnih lovskih funkcij.

ZGS sodeluje v več mednarodnih projektih, ki podpirajo pridobivanje potrebnega znanja in izkušenj za izvajanje ukrepov na nekaterih področjih gozdarstva, lovstva, varstva narave in funkcij gozdov. ZGS zaposluje približno 760 ljudi (2023), od tega 655 na področju javne gozdarske službe; organizacijsko deluje v centralni enoti in 14 območnih enotah. Slednje so razdeljene na 69 krajevnih enot in skoraj 400 gozdnih revirjev.

Ena temeljnih nalog pri izvajanju gozdarske politike pri razvoju gozdov je gozdarsko in lovsko načrtovanje ter njegovo izvajanje v praksi. ZGS izdeluje gozdnogospodarske načrte na treh ravneh po predpisanih postopkih, v katere so vključeni vsi

deležniki, vključno z lastniki, lokalnimi skupnostmi in državo, naravovarstvenimi organizacijami, nevladnimi organizacijami, lovci in drugimi:

- **Strateška raven:** ZGS kot nosilec načrtovanja izdeluje 14 območnih gozdnogospodarskih načrtov, po enega za vsako območno enoto vsakih 10 let, s povprečno velikostjo približno 100 000 ha na enoto. Vključene so smernice Zavoda RS za varstvo narave (ZRSVN), nadaljnji vložek v procesu oblikovanja načrtov so javne razprave. Vsebina: strategija gospodarjenja z gozdovi in divjadjo, reševanje temeljnih problemov trajnostnega razvoja gozdov, funkcije gozdov in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. Načrte sprejme vlada na podlagi predhodnega dogovora s tremi ministrstvi (ministrstva, ki so pristojna za gozdarstvo, okolje in kulturo).

- **Taktična raven:** od skupno 233 gozdnogospodarskih načrtov jih ZGS vsako leto izdela 10 %; povprečna velikost enote znaša približno 5 000 ha. Ti načrti so pripravljeni na podlagi podatkov iz 102.000 stalnih vzorčnih ploskev, nacionalne gozdne inventure in drugih virov. Vključene so usmeritve ZRSVN, lokalna skupnost je zavezana k mnenju, v okviru priprave načrta pa potekajo javne razprave. Vsebina: opredeljeni cilji upravljanja, usmeritve in ukrepi, opredeljeni možni poseki in gozdnogojitveni/zaščitni ukrepi, ukrepi za NATURA 2000 itd. Tak načrt sprejme Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

- **Operativna raven:** gozdnogojitveni načrti so izdelani za enote velikosti 30 do 50 ha na podlagi podatkov popisa gozdnih sestojev. Predstavljajo podlago za izbor drevja za posek in za finančne subvencije. Vsebina: podroben opis gozdnih razmer in ciljev gospodarjenja (največji možni posek, določitev načina gospodarjenja, tehnološke omejitve ipd.). Pripombe iz javnih razprav se vključijo v načrte, ki jih na koncu sprejmejo krajevne enote.

Slika 43: Območne enote Zavoda za gozdove Slovenije

Načrti upravljanja z divjadjo so vključeni na dolgoročni (strateški) nivo gozdarsko-lovskega načrtovanja, operativne načrte pa ZGS izdeluje vsake dve leti. Dveletne načrte upravljanja z divjadjo sprejema Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pri izvedbi načrtov se v največji možni meri upoštevajo zahteve lastnikov gozdov po sečnji, izgradnji cest, gojenju gozdov, varstvu, obnovi gozdov ipd. V vseh postopkih izda ZGS uradne odločbe in odobri redna dela oziroma naloži določene naloge v primeru nevarnosti prekomernega širjenja rastlinskih bolezni ali žuželk. ZGS tudi izobražuje lastnike gozdov za varnejše delo ter boljšo ekonomiko dela z gozdovi. Velik pomen imajo odnosi z javnostmi, ki se dosegajo s popularizacijo gozdarstva, obveščanjem javnosti, posredovanjem informacij javnega pomena ipd. Ena glavnih ciljnih skupin za dolgoročno izobraževanje v tem segmentu so osnovnošolci.

Ena izmed najobsežnejših nalog ZGS je izbira drevja za posek. Pri redni sečnji lastnik gozda izrazi zahtevo za sečnjo in v skladu z gozdnogojitvenim načrtom skupaj z revirnim gozdarjem izbereta ter označita drevesa za posek. Lastnik prejme odločbo o odobritvi poseka in kasneje sam ali s pomočjo ustreznega podjetja opravi posek, spravilo in prevoz gozdno-lesnih sortimentov. Po končanem delu na sečišču revirni gozdar preveri ustreznost izvedbe del in evidentira posekano količino. Pri sanitarni sečnji običajno poškodovana ali napadena drevesa praviloma prvi odkrije uslužbenec ZGS in izda lastniku odločbo za sanacijo stanja. Če lastnik gozda ne opravi zahtevanih del in v primerih, ko obstaja možnost širjenja bolezni, zagotovi izvedbo ZGS na stroške lastnika gozda. Po predpisih so sicer lastniki gozdov tisti, ki bi morali po načelu dobrega gospodarjenja prvenstveno

sami skrbeti za svojo lastnino tudi v smislu rednega pregledovanja gozdov ter možnega ogrožanja svojih ter sosednjih sestojev.

V Sloveniji je približno 20 % vseh gozdnih površin v državni lasti, z njimi je kmalu po osamosvojitvi sprva upravljal Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, s temi gozdovi pa so gospodarila (izvajala sečnjo, spravilo, prevoz lesa, prodajala les, gradila gozdne prometnice in podobno) gozdnogospodarska podjetja. Slednjim se je 20-letna koncesija za izkoriščanje gozdov iztekla večinoma s koncem junija 2016. S 1. julijem 2016 je država ustanovila družbo Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG; <https://www.sidg.si/>), ki je začela gospodariti z državnimi gozdovi, vključno z upravljanjem, razpolaganjem in odkupom gozdnih površin. Cilj te družbe je med drugim, da do 20 % gozdne proizvodnje izvaja z lastnimi zmogljivostmi, ostale zmogljivosti pa zagotovi z najemom na podlagi razpisov. Les iz državnih gozdov se prodaja na podlagi vladnih predpisov, večinoma na podlagi dolgoročnih pogodb s poslovnimi partnerji, delno tudi na podlagi ponudb.

Temeljni nacionalni gozdarski dokument predstavlja Resolucija o nacionalnem gozdnem programu (RNGP, 2007, <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=RESO56>), ki jo je sprejel Državni zbor Republike Slovenije. Je temeljni strateški dokument, katerega namen je opredeliti nacionalno politiko trajnostnega razvoja gospodarjenja z gozdovi. Cilj RNFP je ohraniti gozd in zagotoviti njegovo večnamensko vlogo, vključno z okoljskim, socialnim in ekonomskim vidikom. Na podlagi trenutnega stanja in zastavljenih ciljev vsebuje dokument dolgoročno vizijo gospodarjenja, ki poleg razvojnih usmeritev ožjega gozdarskega sektorja opredeljuje tudi povezave na področju varstva okolja in ohranjanja narave, gospodarskih panog, povezanih z lesno

predelavo, ter vseh drugih področij, ki so povezana z gozdom in gozdarstvom. Za operativno izvedbo RNGP za obdobja petih let izdeluje MKGP operativne programe nacionalnega gozdnega programa (OPNGP). S tem dokumentom zagotavlja ministrstvo vključevanje ciljev ter usmeritev NGP v vse strategije, programe in procese, povezane z gozdom, gozdarstvom in upravljanjem divjadi. Tako je operativni program vez med temeljnim strateškim dokumentom in dokumenti, ki na nižjih ravneh sestavljajo podlago za načrtovanje, izvajanje in spremljanje ukrepov gozdne politike oziroma gospodarjenja z gozdovi, vsebuje pa tudi mednarodne zaveze države na področju gozdarstva in gozdnih proizvodov.

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)

Gozdarski inštitut Slovenije (<http://www.gozdis.si/>) je javni raziskovalni zavod nacionalnega pomena s področja temeljnega in aplikativnega raziskovanja gozdov, gozdne krajine, gozdnih ekosistemov, ekologije divjadi, lovstva, gospodarjenja z gozdovi, gojenja, varstva ter rabe dobrin in storitev gozdov. Znanstvena spoznanja omenjenih področij raziskovanja omogočajo raziskovanje biotske raznovrstnosti v gozdovih, njenih vlog in njenega upravljanja v povezavi s podnebnimi spremembami in njihovimi posledicami.

Inštitut izvaja v okviru raziskovalnega programa in komplementarnih raziskav tudi javni službi v interesu države - gozdarsko in okoljsko javno službo. Druga pomembna funkcija inštituta je zagotavljanje znanstvenih spoznanj ter zavedanja o pomenu gozda v okolju, trajnostnega razvoja gozdov, okolja in družbe. Lahko rečemo, da je inštitut znanstveni, strokovni in kulturni hram odnosa do narave, dobrin in storitev, ki jih gozdovi dajejo Sloveniji.

GIS utemeljuje svoje raziskave na znanstveni odličnosti in strokovni kompetentnosti. Raziskave, ki jih izvaja o gozdni biodiverziteti in njenem upravljanju v povezavi s podnebnimi spremembami, dajejo inštitutu pomembno vlogo pri povečevanju znanja in ozaveščenosti o pomenu naših gozdov ter načinu, kako z njimi ravnamo. Doma in tujini predstavlja zakladnico znanja, inovacij in kreativnih idej na področju raziskav gozdov v Sloveniji, gozdnih ekosistemov, ekologije divjih živali, lovstva, gospodarjenja z gozdovi ter uporabe virov in storitev, ki jih gozdovi nudijo. V delu aktivnosti deluje inštitut skladno z javnimi pooblastili, podeljenimi za naloge v okviru nacionalne ter v delu tudi evropske zakonodaje, s čemer zagotavlja izvedbo dela gozdarskih in okoljskih javnih storitev. Na GIS se vzpostavlja novi Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov z namenom okrepitve temeljnih dejavnosti GIS, kar prispeva k povečanju odpornosti gozdov. Investicijo podpira EU (Program NOO), podnebni sklad (MOPE) in MKGP. Želimo, da postane novi Center regionalno vozlišče znanja, tehnologij in sodelovanja strokovnjakov iz regije in širše.

Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani

Prvi slovenski gozdarji z univerzitetno izobrazbo so se šolali najprej na gozdarskih fakultetah na Dunaju in Brnu, kasneje v Zagrebu in Beogradu. Razmere za samostojni univerzitetni študij gozdarstva v Sloveniji so dozorele šele po drugi svetovni vojni, ko se je na takratno agronomsko-gozdarsko fakulteto vpisala prva generacija študentov univerzitetnega študija gozdarstva (1949) (<https://www.bf.uni-lj.si/sl/enote/gozdarstvo/o-oddelku/predstavitev/>).

Prvi študijski programi so bili sestavljeni predvsem na podlagi izkušenj drugih gozdarskih fakultet, lastnih izkušenj je bilo malo. Za sodobno oblikovan študijski proces je manjkalo tudi lastnih raziskovalnih rezultatov, zato so fakultetni sodelavci posvečali veliko pozornost lastnemu raziskovalnemu delu in odpiranju fakultete v svet.

Trajnostni razvoj ni mogoč brez poklicnih gozdarjev. Študijski program Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani usposablja študente za celovito ekosistemsko delo v gozdu po sodobnih načelih sonaravnega, večnamenskega in trajnostnega gospodarjenja, ki zahteva povezovanje ekoloških, ekonomskih in tehničnih ved. Zahteva poznavanje gozdnih ekosistemov, družbenih vidikov gospodarjenja z gozdovi, različnih tehnik in tehnologij, ki se uporabljajo pri gospodarjenju z gozdovi ter poznavanje sodobnih metodoloških orodij. Prednost študijskega programa je poudarek na individualni in seminarski praksi, ki se delno izvaja v gozdu.

Študenti pridobijo univerzitetno izobrazbo gozdarske smeri. Diplomanti se lahko zaposlijo v javnih gozdarskih službah, organizacijah za upravljanje z divjadjo in naravovarstvom, šolah (srednješolskih in visokošolskih) ali zasebnem poslovnem sektorju. Vse več priložnosti ponujajo samostojni podjetniki (primarna predelava lesa, gozdarstvo, trgovina z lesom, drevesničarstvo, pridelava okrasnega drevja, ekoturizem, zasebno svetovanje v gozdarstvu, biološki inženiring, prostorsko načrtovanje, urejanje gorskih območij in sanacija ekoloških točk). Povečane so tudi zaposlitvene možnosti v (ne)gozdarskih srednjih šolah in na področju obšolskih dejavnosti. Obetavni sta tudi področji ravnanja z odpadki in komunale. Zaradi številčnosti gozdov in njihovega

pomena v Sloveniji je povpraševanje po gozdarskih strokovnjakih v upravi ter v naravovarstvenih vladnih in nevladnih organizacijah vse večje. Tradicija naravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji omogoča tudi zaposlitev v tujini.

Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG)

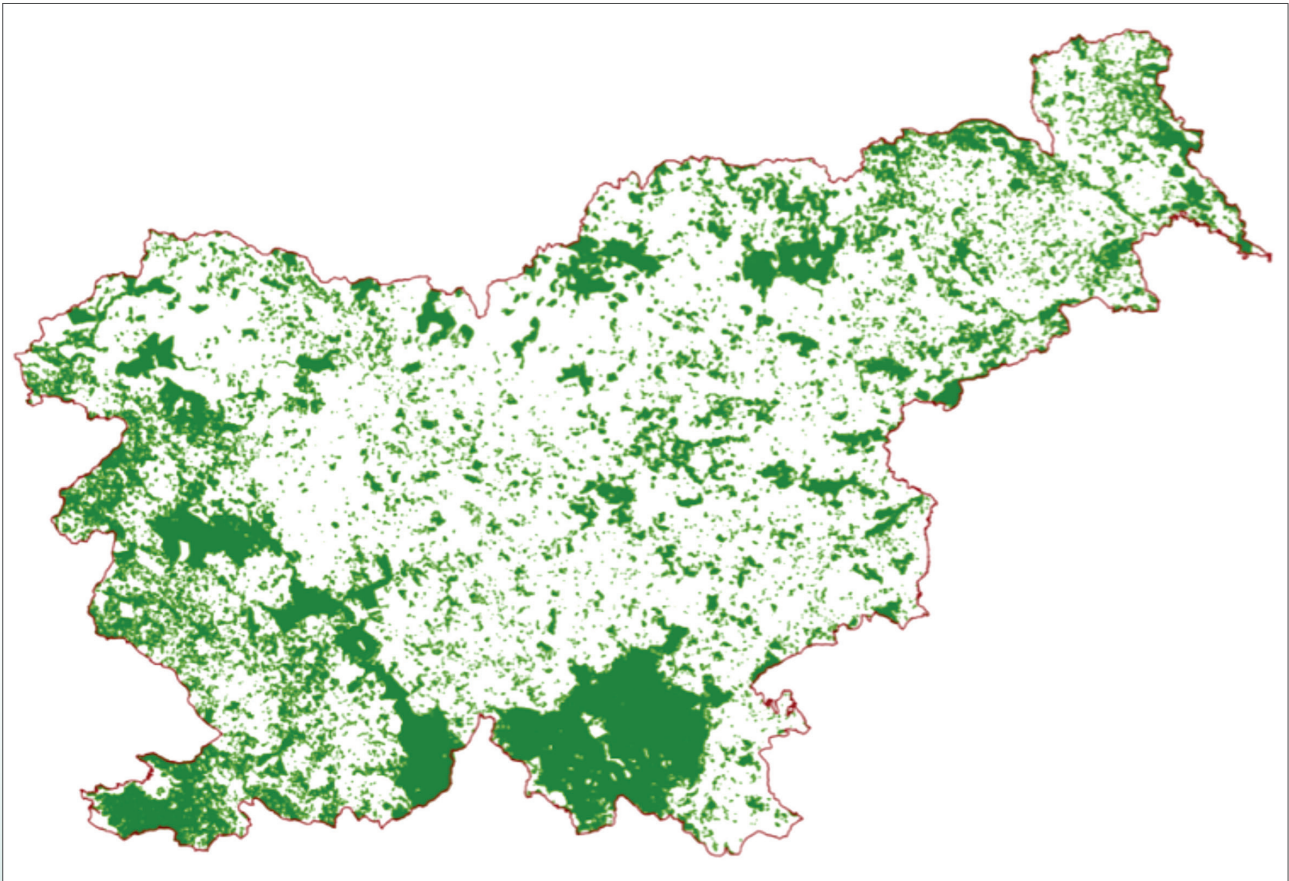
Republika Slovenija je leta 2016 z namenom gospodarjenja z državnimi gozdovi ustanovila družbo Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG) (<https://www.sidg.si/si/>). Družba gospodari z 235.000 hektari državnih gozdov po načelih trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja in želi pri tem tem doseči čimvečji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov. Povprečna lesna zaloga v državnih gozdovih znaša 316 m³/ha, 48 % lesne zaloge zastopajo iglavci, 52 % lesne zaloge pa listavci. Prevladujoči drevesni vrsti sta bukev (39 %) in smreka (28 %). Drevesni vrsti z večjim deležem sta še jelka (11 %) in hrast (4 %). Preostali delež predstavljajo plemeniti listavci (7 %), ostali trdi listavci (5 %) in minoritetne drevesne vrste (6 %). Skupna lesna zaloga državnih gozdov znaša približno 75,56 milijona m³, letni prirastek pa je približno 1,74 milijona m³.

Državni gozdovi pokrivajo skoraj 12 % površine Slovenije. Zajemajo 6.081 hektarjev gozdnih rezervatov in 19.271 hektarjev varovalnih gozdov. Prevladujejo gospodarski gozdovi, ki so primarno usmerjeni v pridobivanje lesa. Gozdove poleg naravnih ujm (veter, žled, sneg) v zadnjih letih najbolj ogrožajo prenamnožene žuželke (v glavnem smrekovi podlubniki), ki so tudi najpogostejši vzrok sanitarnih sečenj. Sanitarni posek v državnih gozdovih predstavlja v povprečju 30 % vsega poseka. V različnih letih se giblje med 15 do 40 % celotnega poseka. V letu 2023 je predstavljal 33 %.

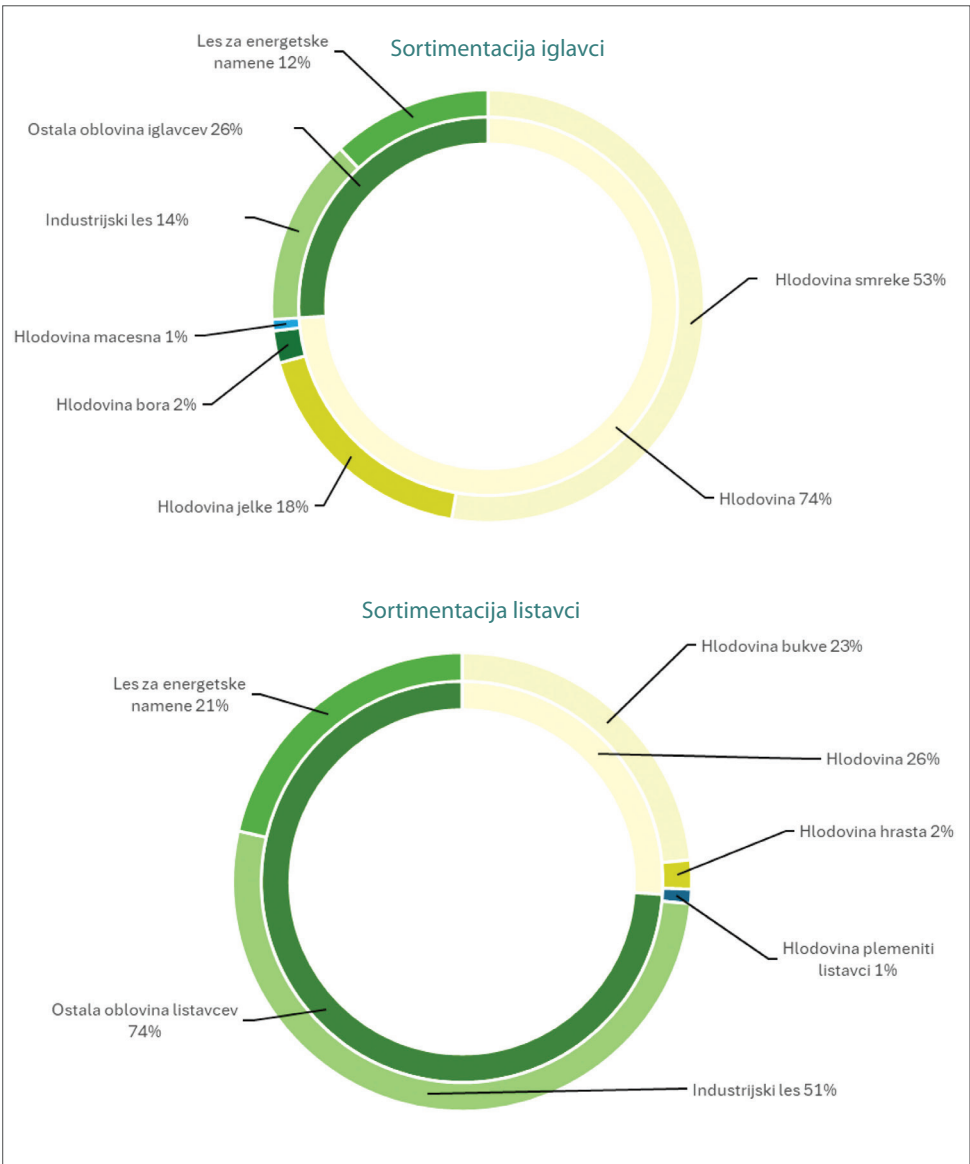
Primarna dejavnost družbe je gospodarjenje z državnimi gozdovi, kar vključuje upravljanje, razpolaganje in pridobivanje novih gozdnih površin. Glavne dejavnosti so gozdarstvo, prodaja gozdno lesnih sortimentov in logistika, razpolaganje z gozdnimi površinami ter pridobivanje gozdov, lesarstvo in druge dejavnosti za zagotavljanje razvoja vseh funkcij gozdov.

V letu 2023 je družba SiDG prodala 1.056.774 m³ gozdnih lesnih sortimentov in pri tem ustvarila 95.174.893 € čistih prihodkov od prodaje. Poslovni izid iz poslovanja je znašal 18.445.563 € (EBIT). V letu 2023 se je v posebni proračunski gozdni sklad, s katerim upravlja resorno ministrstvo, skupaj vplačalo 16,3 mio €.

Večina del (sečnja in spravilo, gozdnogojitvena in varstvena del, dela za ostale funkcije gozda, gradnje in vzdrževanja gozdne infrastrukture ter prevoz gozdno lesnih sortimentov) v državnih gozdovih se odda preko javnih razpisov. Okvirni sporazumi trenutno veljajo za obdobje od 1 do 2 let. Preostala dela izvede podjetje s svojo mehanizacijo. V letu 2023 je SiDG izvedel 19,4 % celotnega poseka z lastno gozdno proizvodnjo. Tudi 18,5 % prevozov GLS se izvede z lastnimi kamioni. Razpisi so dvostopenjski, v prvi stopnji se izbere vse usposobljene izvajalce (ponudnike) s primernimi zmogljivostmi (sklepanje okvirnega sporazuma), v drugi stopnji pa se odda na razpise dejanske objekte, za katere nato izvajalci licitirajo.

Slika 44: Gozdovi s katerimi gospodari družba Slovenski državni gozdovi (SiDG)

Slika 45: Sortimentacija iglavcev (zgoraj) in listavcev (spodaj) v letu 2023

Določen razpis lahko zajema tudi več različnih delovišč, v tem primeru gre za sklope. Na področju gozdarstva in prodaje ima družba SiDG štiri večje okvirne sporazume, in sicer za sečnjo in spravilo gozdnih lesnih sortimentov (1), za gozdnogojitvena in varstvena dela (2), za gozdno gradbeništvo (3) in za prevoz gozdnih lesnih sortimentov (4).

V letu 2023 se je v državnih gozdovih posekalo 1.117.141 neto m³ lesa, povprečna cena sečnje in spravila je znašala 25.23 €/m³. Celotni stroški proizvodnje (sečnja in spravilo, gozdnogojitvena dela, gozdna infrastruktura) so v letu 2023 znašali 32,66 €/m³. Deset največjih zunanjih izvajalcev sečnje in spravila lesa je v letu 2023 skupaj posekalo 361.885 m³ lesa, kar predstavlja 40,2 %.

Od skupne količine prodanih gozdnih lesnih sortimentov v letu 2023 so listavci predstavljali 45 % in iglavci 55 %. Delež hlodovine pri iglavcih je bil 74 %, delež ostale oblovine pa 26 %. Od celotne količine hlodovine iglavcev je hlodovina smreke predstavljala 309.065 m³ in hlodovina jelke 106.031 m³. Ostalo hlodovino predstavljata še bor (14.100 m³) in macesen (4.956 m³).

Delež hlodovine pri listavcih je znašal 26 %, delež ostale oblovine 74 %. Hlodovina bukve (108.252 m³) je v letu 2023 predstavljala pretežni del hlodovine listavcev. Večji delež hlodovine predstavlja še hrast (7.705 m³). Manjši delež predstavljajo še plemeniti listavci (javor, jesen, lipa, brest).

Glavni kupci so bile žage, industrija lesnih plošč, celulozna in papirna industrija in drugi večji ali manjši predelovalci lesa. Deset največjim kupcem po količini je SiDG skupaj prodala 451.464 m³ gozdnih lesnih sortimentov, kar predstavlja 42,7 % prodanih količin. Dosežena povprečna prodajna cena na kamionski cesti je znašala 77,24 €/m³.

Viri

Gozdarski inštitut Slovenije (GiS) ... <http://www.gozdis.si/>

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) ... <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrano/>

Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani ... <https://www.bf.uni-lj.si/sl/enote/gozdarstvo/2020100610352587/>

Slovenski državni gozdovi (SiDG) ... <https://www.sidg.si/si/>

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) ... <https://www.zgs.si/>

